

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hordva és vidékre postai megküldéssel:

Egész évre . . . 6 ft.
Fél évre . . . 3 ft.
Negyed évre . . . 1 ft 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Hirdetéseket

négyszög centim.-ként 3 kr-ával számítunk — Kincst. bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Nyilt-tér minden sor 20 kr.

ŐRÁLLÓ

Politikai, szépirodalmi és közgazdasági lap.

Megjelen hetenként kétszer, u. m.: szerdán és szombaton reggel.

Szerkesztőség:

hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők: Sárospatak, Gortvay-fele ház.

Kiadóhivatal:

hová az előfizetési pénzek, hirdetési kéziratok s díjak és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők: Sátoralja-Ujhely, főtér 9. sz.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Bérmendetlen levelet nem fogadunk el.

Főmunkatársak:

Csegey Gusztáv és Dr. Masznyik Endre.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. BARTHA BÉLA.

Szerkesztőtárs:

ifj. dr. MITROVICS GYULA

Kiadóhivatal:

a „Zemplén“ nyomdája.

Nincsen itt, de feltámadott!

Nincsen itt! Avagy hol keressük, a társadalom nagy koporsójában, mely kívül igen szép, de belül romlott, hol a dohos levegő meglankasztja a legszebb virágot is, ahol csak az élősdiék érzik jól magukat, de aki egy szebb világot lát, annak iszonyu gyötrelme?

Nincsen itt, hanem feltámadott! Él kívülöttünk eszményi teljességében, mint megszemélyesült alakja ama gondolatoknak és elveknek, melyek isteni lelkéből származtak.

Épen ez ami szerencsétlenségünk, hogy kívülöttünk él csak, de nem bennünk; avagy mutassatok nékem olyan embert, aki ellenségét is szereti.

Tán azok között él, kik az ő nevében gyűlölködést szítanak, hadat küldenek a világosság ellen s lábbal tiporják az emberszeretetet? Vagy él mibennünk protestánsokban, kik mindenünket az ő világosságának köszönjük s kiket csupán az eszme tart fenn? Gyülekezeteinkben viszálykodások vannak, az apostolok meg hasonlottak, egyházunk tagjai zugolódnak, a templomba belopózkodott a hiúság, egyházi gyűléseink sokszor csak bürokratikus tárgyalások a — családoknál az „Erős várunk“ s a „Te benned biztunk“ helyett perpatvar hallatszik s mindez eme rémes kiáltásban olvad egybe: Nincsen itt!

Oh mikor még barlangokba rejte-

zének s titkon imádták az Istent, ott volt ő közöttük; oh mikor még a máglyák égtek s az égő zsarátnokok közül zsoldárok szálltak az Urhoz, volt egy csapat, mely azt vallotta: Elmegyünk oda mi is szívesen, de az Urat el nem hagyjuk, ő velünk marad; oh mikor még a láncok csörögtek, az a csörgés a lelki szabadság siró zenéje volt.

És ma, midőn fényes templomokban imádkozhatunk, a templomok üresek, midőn bátran vallhatjuk magunkat Krisztus hiveinek, sokan, nagyon sokan szégyenlik az ő evangéliumát; midőn szabadokká lettünk, szabadságunk rabsággá lön, mert ő nincsen itt.

Az emberi lélek törvényeinek kutatója megdöbben e jelenség előtt, de kötelességszerűleg a sorsban való megnyugvással jegyzi fel: A lélek ereje a gazdagság, jólét és nyugodt élet növekedtével egyenlő arányban csökken. A vagyon és gazdagság lekötö a szellemet, szárnyát szegi az eszmének, saját érdekeinek szolgáivá teszi a gondolkodást; a jólét a lélek fogékonyságát semmisíti meg s az eszméhez való ragaszkodás pedig követi a kifeszített hur törvényét, mely a legkisebb érintésre is megrezdül és hangot ad, de ha meglazítjuk, néma marad.

Szóval a lelki élet kutatója is arra a régi igazságra jut: minél jobban törekszik az ember e világ kincseire, an-

nál kevesebb rész jut neki a szellemi világból, s minél inkább üldözik az eszmét és igazságot, az ember annál jobban ragaszkodik ahhoz. Ezekután ne csodálkozzunk, ha ő ma nincsen itt.

De mit panaszkodunk? Van martirunk elég; kívánunk-e meghatóbb siralmakat azoknál, a minőket az elnyomottak zengenek s nagyobb szorongatást, mint a melyekről panaszkodnak? — Szomorú dolgok, egy beteg korszaknak elijesztő jelenségei. Az idegek izgatottak, a lélek ingerült s az agy lázas állapotában láncsörgést, elnyomott nyöszörgést, sóhajokat hall, börtönt, vérpadot, bitófát lát s küzd ellenük, mintha valóság lenne. — Igaz vértanu nincs, tehát ma már ez is hamis kell?!

De mégis minek e siránkozás? Mikor volt a szellem ily eleven; eszme eszmével, gondolat gondolattal mikor csatázott így? Jól van; de mit használ, ha az a gondolat csak ölni akar, megölni azt, a kit saját ereje, no meg a szerencse is, hatalomra juttatott; mit ér, ha az eszme saját érdekeink eszközévé aljasul s főcélunk nem az, hogy nemzetünket és az emberiséget önzetlenül szolgáljuk.

Mit ér a sajtószabadság is, ha az írók méregbe mártják tollukat s az elmentéket megszüntető szeretet, a szabadság emez éltető szelleme helyett gyűlöletet keltenek? Azok a szavak, azok a betűk csak egyet mondanak: Nincsen itt!

AZ „ŐRÁLLÓ“ TÁRCÁJA.

Szamos partján.

Szamos-parti hús berekben
Énekel a kis madár,
Szamos-parti kedves lakban
Szeretet világa vár...
Suttogó füzesnek árnyán
Ránk borul egy édes ábránd!
Szerelem-e vagy csak álom?
Kérdezem s ki nem találom.

Rigó füttyös hús berekben
Virág-fürtös fák alatt,
Édes titkos csevegéssel
A Szamos szalad, szalad!
Az elsiető habokra
Lehajlik a füzes bokra,
Lengeti lágyszellők árja,
Bucusu könnyét hinté rája!

Bucuszóra int felém is
A szellős, árnyas berek,
Jó testvérek bús szeméből
Fájó búcsu-köny perreg.
Felhők szállnak el keletre,
Zöld mezőre árnyat vetve;
Ugy borul el lelkem árnya
S hozzátok száll vissza vágya.

Lukács Ilonka.

Leányomnak.

Most nyíltál ki, gyöngye bimbó,
Néznem rád, mily édes, mily jó!
Hazam Tündér Ilonája,
Boldogságom koronaája!

A jó Isten jó kedvében
Adott lánykám téged nékem,
Szépséggel megfényesített,
Jó szívvel megékesített.

Szépért égve lelked lángja,
Légy nemednek disze, lányka,
Tövisek közt lilomszál,
Az Istennek illatozzál!

Ha leköt egy szent ígélet:
Hajnal álom, boldog érzet,
Mely mennyet hoz le a rögre —
Légy hű hozzá mindörökre.

Járj e földön angyal-képen,
Boldogitva minden lépten
S hogy az Isten is megáldjon:
Hévvél s hiven csüggj hazádon!

Sántha Károly.

Mulandóság.

Minden mulandó,
Mi létnek örvend
Ég, föld ölen;
Fölváltogatja
Bú a vigalmat,
Homály a fényt.

Ég boltozatján
Hídat szívárvány
Hiába ver,
Ha eltakarja
Csalóka fényét
Felhő lepel.

A nap mosolyogva
Hiába tűn' fel
Ég kéjében,
Hegyek mögött ha
Bús alkonyatkor
El-elpihen.

Dalos madárt csal
Tavaszi ligetnek
Hús ölibe,
Mit ér, ha őszszel
— Tört szárnyakon bár —
Száll messzire?

Nincsen itt? De feltámadott! A tanítványok látták, beszélt is velük; reájuk bizta szellemét, nekik adta erejét s ott maradt közöttük. Lelkük egy lön az igazság lelkével; ez adott tanácsot, ez nyújtott bátorítást s ez vigasztalta őket.

De az ember elhagyta az Urat s az Ur mondá: „Jól van, mutasd meg, mit tudsz önmagad!” Felelet rá a XIX-ik század végének elszomorító képe. A kor fejlettségével szemben ott van a kicsinyeskedés s a gyarlóságok ezer árnyalata, a tudomány hatalmával szemben az erkölcsi gyengeség. Lelkünk elszakadt az igazság lelkétől, a harmonia megromlott közöttük; vágyódásunk a földhöz kötött, velünk nem beszél az Ur, hisz nincsen itt!

Nincsen itt, hanem feltámadott! Él kivülöttünk, mint örök célja az embernek s ha egy időre nincsen is közöttünk, az idő beteltével lelkünk hozzátér; látjuk újra, halljuk ismét szavát s amit a jobbak ma csak sejtve hisznek, egykor tudásunkká lesz, mert az idő elfog jönni, midőn százados törekvéseink megszügyenítésével az igazság hatalmát úgy érezzük, mint eddig még sohasem.

Ezt sugja nekem a természet, midőn e világ zajából hozzá menekülök s látom ott az igazságot, a mit ember még nem hamisított meg; erről győz meg a történelem, mely nem egyéb, mint folytonos vonzódás az igazhoz és elhajlás tőle; ezt reményli saját jobb részem is, göresösen ragaszkodik hozzá gondolatom, nélküle nem tudnék élni; nem tudnék meghalni, mert lelkem követeli részét az igazságból.

Amily komor valósággal festi e két szó a jelent: „nincsen itt“, ép oly boldog reménységet kelt ez a másik: „feltámadott“!

i.—s.

Időszertü-e?*)

— Görömbei Péter barátomhoz. —

A »Debreceni Prot. Lap«-ban nt. Balogh Ferenc tanár ur »Az egyházi egyesülés kérdéséhez« címen irt egy közleményt. Ennek benyomása alatt, ugyane lap f. évi 6-ik számában, »Az édes testvérek« című közlésben, bár — a mint irod — a felekezetiességet nem

*) Az unió-vita eme lelkes terméke a »Sárospataki Lapok« f. évi 9. számában látott világot. Alig szükséges hangoztatnunk, hogy a f.-szabolcsi ev. ref. egyház-megye tanácsbírájának magasztos idealizmussal megirt cikkét minden részletében aláírjuk. Szerk.

Áldást hiába
Hint szerte szélylyel
A röpke nyár,
Ha ősz fuvalmán
Kopár lesz újra
Egész határ.

Öröm lepjét
Ha meglepéd is,
Elszáll tova,
Mit hátrahagyhat
Hiu emlékül,
Csak: himpora.

Ha boldogságod
Egy pernyi volt is,
Mind hasztalan,
Leszesz fejében
Évek során át
Boldogtalan.

Ardényi Kálmán.

szereted, ebben csak korlátokat s a testvériség és szeretet válaszfalait szemléled: végül mégis azon nézednek adsz kifejezést, hogy a hazai ev. ref. és ág. ev. felekezetek egyesülése lehetetlen, egyik félre sem kívánatos, mert az igazi református elv a szabadság, a vizsgálódás elve és nem az egyesítés; végeredményben pedig oda jutsz, hogy maradjunk jelen helyzetünkben — és maradjunk édes testvérek.

Azon őszinte szives baráti viszony, mely hozzád csatol, melyet fentartani annyira óhajtok, nem gátol, de meg is engedi, sőt mintegy ösztönöz arra, hogy kérdezzem tőled: vajjon az általatok tárgyalt kérdés vitatása helyes-e, szükséges-e, üdvös-e és időszerü-e?

Viszonyaimnál fogva theologiai ismeretekkel nem rendelkezem; a dogmatikai kérdések fejtegetésében tehát szintén járatlan vagyok: — így e téren sem vitába, sem cáfolatba nem ereszkedem, sőt megengedem, elhiszem, hogy a mint irod, »minden elfogulatlan theologus és dogmatikus elismeri, hogy dogmaticai tekintetben a fejlődés magasabb fokán állunk mi ev. ref. keresztyének, mint ág. ev. testvéreink.« Legyen.

Még azon állításodra sem teszek megjegyzést, hogy a ref. álláspont valódi eszmei irányának kitejezése, hogy »a református egyház belső egyéni elveinél fogva, inkább felekezetekre oszol, semhogy elveit a merő különységért feladja«, bár nehezen esik elhallgatnom, hogy ha ez így van, azoknak, éppen azoknak, kik ez elvet hirdetik, minő logikai alapon lehet kárhözváltatni a nazarenizmus terjedését s az a harc pedig, mely az unitáriusok ellen a Prot. Irodalmi Társulat alakulása idején lefolyt, ez elvekkel merőn ellentétben áll.

De én mindezekre nem szólok, e téren való nagy gyengeségem halgatásra int; — hanem van valami az én lelkemben, a mi nem hagy nyugodni, a mi ösztönöz, hogy kimondjam, miszerint az ev. ref. és ág. ev. felekezetek egyesülése lehetetlen, sőt káros voltának kimondása, nemcsak időszerületlen, nemcsak szükségtelen, de hazai, nemzeti szempontból káros is.

Sok éve annak — egy félszázadot nyelt el azóta az éhes idő — a mikor az én kálvinista rekt'uram s apám, anyám lelkembe csepegtették kitörölhetetlenül oda irták az én kálvinista hitemet, s egy félszázad abban engem megerősített, azt jónak, helyesnek, igaznak tartom, s igyekszem gyermekeimre szent örökségül hagyni. — A gyermeknek távozni kell a szülői hajlékból és mit tapasztaltam az életben? A debreceni főiskolában oly férfiak, mint Imre Sándor, Ladányi Gedeon; majd a Rákóczyak iskolájában Erdélyi János, Pálkövy Antal és a pozsonyi ev. lyceumban Lichner Pál, Csecsetka Sámuel — mind a három helyen, tehát református és lutheránus tanárok ugyan egyre tanítottak és bár egyik helyen kenyeret, máshelyt ostyát nyújtottak: — mindenütt csak azt tanultam, mit kell tennünk, hogy képesek legyünk tünni, fáradni, és ha kell áldozni e sokat szenvedett hazáért; mindenütt arra tanítottak, hogy kell azt szeretni; arra, miként mozdíthatjuk elő e hazának és ebben a lelkiismereti szabadságnak felvirágzását; arra tanítottak, mi a kötelessége, egyenlő kötelessége kálvinistának épügy, mint lutheránusnak.

És az a pozsonyi ág. ev. tanár, nekünk, ott az ősi koronázó városban, nem csak azt a helyet mutatá meg, hol elődeink a történelmi nevezetességű szöveget: »moriamur pro rege nostro« kimondák; nem is csak azt a helyet, hol a gályarabokat elítélő — nem bíróság — ezt a nevet nem érdemlik — gyilkosok működtek; nem is csak azt a remek templomot, a melyből hajdan az értelmi felvilágosodást és lelkiismereti szabadság eszméit hirdették s melyben ma jzsuiták terjesztik a szeretetlenség ígét; — hanem ott, az ág. ev. lyceum szerény, elrejtett épülete mellett (most szép városrész), akkor elhagyatott régi temető-helyen, több sírbolt közül volt egy — s az a lutheránus tanár, kinek neve sem volt magyar, talán az első magyar szót sem édes anyjától hallá; — ki nekünk hazánk történelmét tanítá, — gyermek növedékeit oda vezette a tanterem ablakához és mondá: nézzétek, ott nyugszik egy igen derék férfi, egy valódi magyar hazafi (báró Jeszenák János, 1848-iki kormánybiztos), ki, mert hazája iránti kötelességét hiven teljesíté, az önkényuralom áldozata lett; tanulatok pél-

dáján, hogy kell a »hazáért élni és halni.«

És ugyanaz az ág. ev. tanár, az akkor még teljesen idegen nyelvű határszéli városban és abban az időben, mikor magyarnak lenni, magyarul érezni bűn volt, megtanította magyarul beszélni, magyarul érezni a német anyanyelvű gyermekeket, és ma ezek és ezeknek utódai mind ott vannak a statisztika által kimutatott 7 millió magyar közt; s az a lutheránus tanár még többet is tett, mint bölcs orvos, mint gondos kertész, teljes erejével irtá a pánszláv apák gyermekeinek lelkéből a szülői házból hozott kóroanyagot, ártalmas gyomot s igyekezetét nagy részben siker koronázta. — És ha maradtak is Dullák, Mudronyok, Hurbánok — ez nem az ő becsületes, hazafias igyekezetükön mult; — de másrésztől neveltek nekünk Prónayakat, Radvánszkyakat, Győriket, Zelenkákat, dr. Szlávikokat stb.

Mint gyermek az ág. ev. tanárok önfeláldozó, hazafias működésének tanuja voltam s annak áldásthozó és nemzetünkre oly nagy fontosságú eredményét, mint férfi megítélni és méltányolni tudom, s az elismerés legnagyobb mértékével kell, hogy áldozzam nekik, vagy talán már csak emléköknek. De mivel tudom, hogy hazai ág. ev. iskoláinkban ez a hazafias szellem van ma is, és lesz azután is: — ebben látom én megdönthetetlen alapját a hazai két protestáns felekezet egyesülésének.

Te, édes barátom, azt is irod, hogy az ág. evangélikusoknál oltár, ostya van, és irod: hallottad ág. ev. felvilágosult főúrtól, hogy az a mi egyszerű templomainkat magtárnak nevezte — és ezek téged az egyesülés lehetetlen volta kimondására vezettek.

Az általad említett főúr felvilágosult voltára én részemről nem sokat adok; sőt az sem bánt, ha valaki, még ha főúr is, az én egyszerű kálvinista templomomat magtárnak nevezi; elfogadom e címet, — régi gazda vagyok; láttam a magamén kívül sok gazdaságot — és azt tapasztaltam, hogy okos gazda nem hord magtárába polyvát, konkolyt, oda csak a tiszta, csiraképes magot helyezi el. — Igen, magtár az én kálvinista templomom, ebben van elhelyezve az a jó mag, melyből a magyar haza jólétének és ebben a teljes vallásszabadságnak és egyenlőségnek, az értelmi és szellemi felvilágosodásnak áldást hozó vetése kikerül! Az oltár, az ostya pedig egy világtörténelmi eseményt juttat eszembe, Konstantinápolyban a törökök általi meghódítását, mikor az utolsó görög császár, hogy hazáját a végpusztulástól megmentse, kész volt lemondani dogmáiról, segélyül hívta a pápát, az olaszokat s a görög népet, midőn uralkodója szándékairól értesült, követelte, hogy az új hit-formában benne legyen a filioque és az ostya savanyítatlan kovászból készüljön. És fellázadt a pápa által küldött genuai segélyhad ellen; azt mondta: inkább a szultán turbánját lássa oltárán, mint a tiarát.

Kivánsága szerint lett, azon különbséggel, hogy — turbánt látott, de oltárt többé nem.

Oly részletesen, oly hiven elősorolod a veszélyt, mely nem csak a magyar protestantizmust, de magát a magyar hazát fenyegeti; megnevezed ellenségeinket, a kik a hitetlenség, a vakhit, az ultramontanizmus képében ellenünk küzdenek; minden betűdet aláírom, — sőt ellenségeink számát a nemzetiségekkel többnek látom — és mi most, a küzdelem órájában a felett vitatkozunk, hogy az ostya savanyítatlan kovászból készüljön? Azt tárgyaljuk, ellenségeink előtt azt hirdessük, hogy egyesülünk lehetetlen azokkal, éppen azokkal, a kik velünk voltak a mult szenvedéseiben, a kikkel együtt viseltük a rabláncot, a kiknek vérével egyesült a mi kiontott vérünk és a kiknek egygyé kell lenniök velünk a jelen és jövő küzdelmeiben is; — és mi most az elválasztó vonalakat vizsgáljuk, nem pedig az összekötő kapcsokat keressük?

Épen én, ki téged, a te bensődet, a te működésedet annyira ismerem; ki tudom, hogy te nemcsak a türelmes papíron, de ott, a te igen derék és jó hived között minden nap nemcsak szóval, de tényekkel építed a »jövő egyházat«; habár azt irod, hogy ág. ev. testvéreinkkel az egyesülés lehetetlen, — állítani merem, hogy te minden percben minden áldásos tetteiddel a lehetetlenség legyőzésén működöl, és ha e nemes, e szent, e hazafias munkád végzésében Isten neked erőt ad, és

TANÜGY.

Tanító választás s miniszteri rendelet.

Egy miniszteri rendelet évfordulója alkalmából.

Régen volt azon idő, midőn a papok s egyházak — személyes megjelenés után — saját céljaiknak megfelelő egyént fogadtak fel ének s más egyéb teendők végzésére inkább, mint tanításra.

Ezen régi idő megismosodott hibája — némely egyház és községekben — máig fennállott. Avagy ki ne hallott, olvasott volna ilyen pályázat hírdetést: X. egyház, illetve község iskolájához tanító, éneklész-tanító kerestetik. A személyes megjelenés — próbatanítás, próbaének, sőt próbaszónoklat tartás végett — megkívántatik. Ritkább esetben a fénykép megküldése is elég volt.

Tisztelt olvasóim, míg ilyen körülmények közt, ilyen nép választ tanítót ilyen helyre pályázó tanítók közül, addig ne várják a népnevelés országának eljövését. Különb is messze távoli ország az, melynek határait csakis a jövő ezredben, — más gondolkozásu, más érzelmű választó nép születésével, a nevelésügy napszámait, helyzetét valóban megismerő kormány után — fogjuk megközelíteni.

A mikor elsőbb leend a nevelés a hadügnél, a midőn be fogják látni, hogy a valódi erkölcs s vallás alapján művelt nép irtózik a háborútól; a midőn tudni fogják, hogy az általános fegyverszünet csak a népnevelés által eszközölhető alaposan; a mikor az egyház kormányzó férfiai, testületei — tisztelet a kivételnek — nem szégyenlik a tanítót testvérnek tekinteni, a zöld asztalnál vele ülni; a midőn elmúlik a népszerűtlen lelkész népszerű tanító elleni; irigysége és gyűlölsége, s megfordítva; mely az egyházak s községek temetője szokott lenni; a midőn hivatott tanítók lesznek; a midőn nem lesz üres gabnafeljez hasonló tanítói gög, a midőn a tanító kartársát megbecsülni

tanulta; a midőn az összes tanítók közt testvéries egyetértés leend: akkor, óh akkor jön el a népnevelés országa. De mit vesztegetem e falra hányt borsószemeket? Kérdi a t. olvasó. Egyszerűen azért, mert mindig aranytakarva a hallgatást, ha sohasem zörgetünk, ha sohasem nézünk a tükörbe: akkor sohasem közelünk a nemes cél felé.

Engedje meg a t. olvasó, hogy a nemes hév majd tova vitt tárgyamtól. Ezennel visszatérek a személyes megjelenés, fénykép küldés, próbatanítás, ének- s szónoklatához. Hol csak személyes megjelenés kívántatott, ott nem tanítót, de alázatos szolgát kívántak felismerni; hol fénykép kellett, ott nem a tanügy, de valamelyik kifejtett bimbó jövője vezette a tanító választást; hol ének kellett s kell, ott nem a zeneértő, kellemes művelt-hangu kántor-tanító, de ordító, ablakot rezgető hang aratta a babért; hol próbatanítás kellett, ott bölcsőbbek, okosabbak akartak lenni a választók a képezdei tanárikar, tanképesítő bizottságnál, hol próbaszónoklatból, pedig nem is leányegyházban, akarták felismerni a tanítót, ott... ott... bölcsnek tartom hallgatni.

Az említett választók előtt a semmi után jön a tanügyi bizottsági elnök, körlátogatóság, iskolaszék által kiállított szolgálati, valamint a tanképesítő bizonyítvány.

T. olvasó! a fenti választók felettébb bölcsességükkel bizonyítják be részben önzésüket, részben tudatlanságukat a képezdebe való felvételre nézve, részben kishitűségüket a képzett tanítók iránt. Az ily választók szégyent hoztak önmagukra, más egyházak- s községekre. A mely szégyen, hogy teljes legyen, akadtak — a fenti körülmények közt — pályázó tanítók, ily pályázatot megengedett tanfelügyelők. Pedig a tanfelügyelők, tanítók, iskolaszéki elnökök ismerhették volna az 1877. júl. 13-án 14638. sz. alatti miniszteri rendeletet: „Elemi okleveles tanítók pályázati próba, illetőleg verseny előadás címén vizsgálatoknak újból alá nem vethetők.” Avagy az autonomia nagy ár-

ha a te példádát lelkészársaid követik, és ág. ev. testvéreink ugyanazt teszik, a mit te: — hiszem, erősen hiszem, hogy az a lehetetlen ség — el fog tűnni.

Nagyon anyagi világot élünk s ez egy új tudomány adott lételt és gyors fejlődést; ez az új tudomány némely tételek mellé oly erős argumentumokat állít, hogy aztán e tételeket semmi más tudomány, sem theologia, sem dogmatika megdönteni nem képes; — ez az új tudomány a statisztika; ez tükre az államok jelenének és jövőjének. S ha én e tükörből nemzetem és felekeztem jelen helyzetét nézem, hiven tünteti ezt nekem e tükör elém, — és ha lelki szemem elé állítom azt a buzgó, hazafias, vallásos tevékenységet, a melyet te és a hozzád hasonlók úgy a mi, mint a testvérelekezett részéről kifejtetek: — én úgy látom, bármit mondjanak a theologusok, dogmatikusok: — el fog jönni, eljő az idő, mikor az új statisztika nem 3 millió kálvinista és 1 1/2 millió lutheránusról, de 6—7 millió magyar protestánsról fog beszélni és e számban nem lesznek, ne is legyenek — Dullák, Mudronyok, Hurbánok; — mert azok, kik üdvöket Kievből várják, sem magyarok, sem protestánsok nem lehetnek.

Igazad van, kedves barátom! ne mondjuk, ne zaklassuk, ne keserítgessük egymást az egyesülés fészegetésével, maradjunk „édes testvérek” de ne mondjuk ki, hiszen nem vagyunk mi a Vatikán urai, — a non possumus, sőt inkább keressük, készítsük, a mint te az egyesítő kapcsolatokat, és az az egyesülés, a mit te és sokan ma lehetetlennek tartanak, — mert Magyarországnak magyarrá kell lenni — el fog következni, és te ezen egyesülésnek ép oly barátja leszel, azért épen úgy fogsz lelkesülni, mint igaz barátod:

Ujfalussy Béla.

Zoltán fölnezt rá jelentékenyen s aztán mosolyogva mondá.

— De ezt ön maga fogja megmondani neki.

— Igaza van. Menjén hát. Nem soká váratok magamra.

Zoltán sietett Verőcziékhez. Egész gyermekes örömmel ölelte át hugát s élénken kiáltá Verőcziék felé fordulva:

— Örüljétek, ma minden jóra fordult, a veszély megszűnt, amit kerestünk, megtaláltuk.

A nők nem ismerték a veszélyt, de örültek. Vilmos jelentékenyen szorítá meg Zoltán kezét s kérdé:

— A tábornokné mentve van, előkerül az irat?

— Isten csodája volt, majd később elbeszélésem.

A két testvér elvonult, Hermine tudni óhajtá, mi történt, Zoltán mindent elbeszélte neki, aztán még hozzá tevő:

— Ma csak azért maradunk itt, mert a tábornokné vendégei leszünk.

Hermine nem látszott figyelni ez utóbbi megjegyzésre, gondolkozva hajtá le fejét.

— A hely tehát messze van innen? — szólt végre rövid szünet után. — Azt hiszem a leggyorsabb utazással is három nap eltelik, míg az anyakönyvi kivonatot meg-hozatják.

— Nos?

— Ha nem nevezitek meg a helyet Viktor előtt, ijesztésnek, csel fogásnak veszi, hidd el, ő képes a botrányt elkövetni még azon esetre is, ha tudja, hogy a pör meg sem indulhat.

Zoltán elkomolyodott.

— Különös gondolat! — Igazán ez csak a te fejedben fordulhatott meg. Nos, ha megnevezik a helyet, hogy tisztán lássa a helyzetet?

— Akkor az a kérdés, ki ér előbb a faluba, ti vagy ő? Az az ember képes lesz megsemmisíteni az anyakönyvet.

Zoltán felugrott.

— Csakugyan az ügy még nincs befejezve.

Hermine fölállt, szeméi villámlottak, egy percre fölérte régi daemóni természetét.

— Zoltán! suttogá jelentős pillanattal, — legyetek ravaszok, engedjétek őt ez eszme hálójában fenakadni, éréjétek tetten a bűnös!

A mire a férfiak nem gondoltak.

Másnap reggel a három jó barátot a salonban találjuk. Gyula hevesen járkál föl s alá, arca lángol s tekintetében türelmetlen harag mutatkozik.

Kálmán egy karszékben ül merev nyugalommal nézve maga elé, mellette a karszék támlára támaszkodva áll Zoltán, ajkai be vannak szíva, szeméit összhuzta, mi nála valami határozatlan belső nyugtalanságot árul el.

— Hasztalan ellenkeztek! — kiált végre Gyula feléjük fordulva, — ezt nem lehet másképp megoldani!

— Mit nyerünk? — kérdé csendesen Zoltán. Ha megöljük azt az embert, nem öltük meg a pört, a család annál inkább föl lesz bősülvé. Aztán felede, hogy a feltolakodott pártfogóval is végeznünk kellene.

— Én azt mondtam, hogy megöljük mind a kettőt. Hárman csak megölünk két embert!

Mély csend követte szavait. Gyula összefonta karjait mellén s keserű haraggal mondá:

— De hát ti csak ellenkeztek, mondjátok jobbat. Vagy összetett kezekkel várjuk be a veszedelmet?

— Én elfogadom tervedet, — szólalt meg csendesen Kálmán.

— Ön is? kiáltá Zoltán türelmetlenül. De hát az istenért mi jót várhat ön ebből? Ti nem ismeritek a pártfogó jellemét, nem tudjátok, hogy így nem lehet az átkot elfordítani fejünk fölül.

— Valami váratlan fordulatot okvetetlenül fog előidézni a fegyver, lehet hogy be sem várják, hanem megalkusznak velünk. Csak azt engedjétek meg, hogy én kezdjem meg a csatát.

— Csak azt az egyet vagyok bátor megjegyezni, hogy a pártfogó nem fog megvívni velünk, hogy megvívassunk vele, arra valami elfogadható ok kellene, melynek alapján beleköthetnénk. Ez pedig nem fordulhat elő. Ha valaki közülünk csak azért hiná ki, hogy a tábornokné nőül merte kérni, szánó mosolylyal nézheti végig a tola-kodót, mert a lovagiasság szabályai közt egyetlen egy sincs olyan, mely ilyen esetben a kihívást elfogadhatónak tartaná. Vagy talán felhasználni ez esetet az összeveszésre? — Ki fogja kerülni.

nyékától félemlettek meg a tanfelügyelő urak? Hát a községi iskola tanító-választásánál — a jelzett körülmények közt — mitől féltek? Az egyházak előljáróit nem kértem, mert tudom, hogy az autonomia árnyékát vetik kérdésem elé.

Feledjük hát egészen a 77-iki rendeletet, de annál szigorubban alkalmazkodjunk a mult 1894. év március 12-én 6854. sz. alatti miniszteri rendelethez: „Felhívom a tanfelügyelőséget, hogy mindazon tudomására jutott vagy jutó, akár községi, akár felekezeti iskolai tanítóválasztási eseteket, melyeknél a tanító megválasztása a pályázók által az illető iskolaszékek előtt tartott próbatanítás figyelembe vétele alapján történt, a község és az iskola jellegének és fokozatának érintésével haladéktalanul jelentse ide fel. Ime ez a szegyenfoltot eltörlő rendelet. Nem megy-e ez is feledésbe? Tudomást veendő a tanfelügyelő a felekezeti tanító tiltott módjoni választásáról? A letelt egy év azt mutatja, hogy e rendelet még most sem érvényesül mindenütt. Pedig kellene, hogy érvényesüljön.

Tanító-választások felett elmélkedve, nem tehetem le a tollat az eddig szokásban levő, ma már ritkábban mutatkozó felekezeti tanító-változások megemlézése nélkül. Eddig ugyanis, ha a tanító változást jelentett be a nagyt. egyházmegyei hatóság előtt, az esperes ur jobb vagy rosszabb egyházba rendelte az illető tanítót az egyház megkérdezése nélkül. Ma már a tanító-választás a presbiterium jogkörébe tartozik, mégis van eset, hogy a tanító változást jelent s az esperes ur rendeli.

Ha a presbiterium nem fogadná el az esperesi — ma már jogkörébe nem eső — rendelkezést, a változást bejelentő egyház pedig gondoskodott tanítóról, nem a tanító maradna-e hely nélkül? Jó lenne ezeket figyelembe venni a változáshoz szokott tanítóknak, de ugyanakkor különös figyelmet kérnék a felettesbb hatóságtól minden oly egyház, iskolaszéki elnök iránt, kiknek speciális természetük kívánja a tanító-

változást. Az egyetértés, szeretet lelke által vezéreltetve gyorsított léptekkel haladhatnánk.

Dicső Endre.

A sárospataki főiskola tanári nyugdíjintézete az országos tanári nyugdíjintézet életbe léptetése folytán felszámolás alá kerül. A felszámolás módjainak megállapítása s illetve idevonatkozó javaslatlattel végett egy külön bizottságot küldött ki a nyugdíjintézet közgyűlése, mely aztán Nagy Gusztáv nyugdíjintézeti pénztáros, theol. tanár munkáját tette magáévé s terjesztette a közgyűlés elé, mely azt el is fogadta.

Eszerint a jelenlegi nyugdíj-jogosultak járulékaik biztosítatnak, ellenben azok a tanárok, kik az országos nyugdíjintézet kebelébe fognak tartozni, a főiskolai intézet kebeléből teljesen kiválnak s az általuk eszközölt befizetéseket az idősebb tanárookra való méltányos tekintettel 5% kamatos kamattal kapják vissza; a megmaradó tőke s illetve a jelenlegi nyugdíj-jogosultak elhalta után annak teljes jövedelme a főiskola tulajdonába s rendelkezésére bocsátatik, mint örök alapítvány (e vagyon annak idején 50 ezer forintnál többet tenne ki) s ez alapítvány fejében a tanári kar az 5-ik korpótlék rendszeresítését s azt kéri, hogy az országos nyugdíjintézetbe való befizetések az u. n. emortuális angaria előlegezésével legyenek eszközölhetők, illetve kipótolhatók.

A felszámolási tervet a legközelebbi kerületi gyűlés alkalmával kerül az ajánlat elfogadása végett a főiskolai igazgatótanács és a tiszáninneni ev. ref. kerület közgyűlése elé.

A debreceni főiskola körében felállítandó filozófiai fakultás tizenkét tanszéke közül, mint Öreg János dr. munkálataiban olvassuk s a mint ezt az egyházkerületi tanügyi bizottság is megállapította 2000 frtos fizetés és összesen 500 frtra mehető korpótlék mellett már 8 betölthető; háromnak az alapja hiányos még, de néhány év alatt kiegészül, a 12-ik alapját pedig az ezutáni gyűjtésből rendelik fedezhetni, Most az ev. ref. konvent alkalmából Kiss

Aron és Horthy István püspök vezetése mellett az egyházkerület küldöttsége járt Wlassics közoktatási miniszternél, előzetes tájékozást óhajtva nyerni aziránt, hogy az ujonnan felállítandó filozófiai fakultás és tanárképző megnyerné-e az állam részéről a képesítési jogot. A miniszter ezt megadhatónak tartja, de az állami befolyás biztosításával.

Aziránt kétség nem is lehet, hogyha valamely intézet közszolgálatra államérvényes bizonyítványokat osztogathat, akkor ott az államnak is ellenőrzést kell gyakorolnia. Így van ez az érettségi, így a jogi államvizsgálatoknál. Mindössze e felügyelet s ellenőrzés terjedelme s gyakorlásának módja a kérdés tárgya, hogy az éppen elég legyen és se tulságosan zaklató, se kicsinyeskedő.

Igy már csakugyan remélni lehet a bölcsészeti fakultásnak a millenniumra való felállítását.

Tudvalevő, hogy a debreceni jogakadémián a város alapítványából ujonnan szervezendő 2 jogi tanszék betöltése, egyrészt azért maradt abban, mert a belügyminiszter a tanszékek tantárgycsoportosítását a kultuszminiszter eddig gyakorlatban nem volt jóváhagyásától tette függővé. A küldöttség e tekintetben is kedvező eredménnyel végzett.

A debreceni kerületi tornaversenynek pünkösdkor kellett volna megtörténnie, de éppen ekkor a kerületbeli protest. iskolák a szünidő és ünnepi követségek miatt nem vehetnek részt benne, még a debreceni sem, annál kevésbbé a sárospataki.

Most tehát Békési tankerületi főigazgató indítványára gr. Dégenfeld József főispán elnök előterjesztést intézett a kultuszminiszterhez az iránt, hogy a verseny június közepére legyen elhalasztva.

IRODALOM, MŰVÉSZET

Millenniumi történet. Az Athenaeum r. társaság kiadásában megjelenő „A Magyar Nemzet Története” című tíz kötetes nagy munká-

Meghajtja magát hidegen s azt mondja: én csak ajánlatot tettem, a tábornokné egyszerűen visszautasíthatja az ajánlatot s én visszavonulok. Mit lehetne tenni e szerény felelet után? — Ő nem fog vivni, mert hisz ő élni, szeretni óhajt. Nos hát Martinkót hívjuk ki először? Az nem fél a fegyvertől s addig míg megvívunk vele, Viktor a család nevében megindítja a pört. Egy szóval a fegyver a skandalumnak nem vethet gátot, pedig ez a fő; azt a vádat, hogy Freiburg Berta nem volt törvényes neje Mártonfy Farkasnak, nem szabad kimondani.

— Nos hát mi fogja ezt megakadályozni? kérdé türelmetlenül Gyula.

— Le kell mondani az összes birtokról! — kiáltá Zoltán határozottan, így nem lesz oka Ormai Viktornak ez ügybe beleavatkozni.

— Bátor vagyok azt az egyetlen egy csekély ellenvétést tenni, hogy gazemberekkel van dolgunk. Ilyen birtokot parvenüknek átengedni még gyanusabbá teszi a dolgot és megakadályoztuk-e vele a vád elterjesztésének lehetőségét? Irigy kárörömből eldicsékesznek vele, aztán hiába öljük meg őket.

— Én ismét Gyulának adok igazat, mondá hidegen Kálmán. Meg kell halniok. Megölöm azt az embert párbaj nélkül is. Ennek az embernek meg kell halni, én fogok erre módot találni. Ma idejön és én megölöm őt.

— Ez más, mondá hidegen Zoltán, a másikat tehát megöljük mi.

E pillanatban felnyit az ajtó s Ilma örömtől ragyogó arccal lépett be hozzájuk.

— Meg vagyunk mentve! kiáltá lázas reszkető hangon.

— Mi az? Mi történt? kiáltak a férfiak körülfogva őt.

— Tudom, a helyet, az időt, minden pontosan föl van jegyezve.

— Álmodtad ezt? kérdé hitetlenül Gyula.

— Álmodtam? Nevezétek annak, de megmentett bennünket. Az égi gondviselés belenyult az emberi ármány dolgaiba. Halljátok, mi történt velem.

Most elmondá, hogy jutott nyomába a jegyzeteknek, aztán még hozzá tév:

— Az eskető pap, ki szülőimet az anyakönyvbe beírta, maga tudósítá Verőczit, mint a másik fél lelkészét az eset-

ről, ugyanekkor kapott tudósítást Várkonyi Józseftől is atyám elfogatása ügyében. Verőczy rögtön Várkonyihoz utazott, megtudta a körülményeket, onnan sietett az eskető paphoz, itt is kikérdezett mindent. Írást nem mert magához venni, mert akkor veszedelmes volt minden betű, de mikor hazajutott, rögtön följegyzett mindent pontosan az aranykapcsos könyvbe, mit naplólul használt. Miért nem vették ki később az anyakönyvi kivonatot, azt nem tudom, lehet hogy az öreg Verőczy természetesen találta, hogy atyám ezt magának megszerezze, vagy nem is jutott többé eszükbe. Egy évtized elmosta az eset rendkívüliséget. De a lelkész jegyzetei kezeim közt vannak. Itt van, kiírtam számotokra a helyet, siessetek kivenni az eskető bizonyítványt.

Valami csendes névtelen meghatottság fogta el a kedélyeket, szótlanul szorongaták Ilma kezét, mikor e kéz Zoltánéba került, az ifju elfordítá fejét.

— Ön nem akarja látni arcomat, nem akarja látni örömemet?

— Most nem láthatnám! suttagá ez.

Ilma félreérté.

— Ah ön ellentétet lát örömem és saját sorsa között? Zoltán, e fordulat nem emeli föl hitét?

— Ilma, ön oly bohó! hogy érthet félre ennyire? Nem érzi, hogy most csak lelkemmel láthatok?

Most ért meg Ilma s némán szorítá meg Zoltán kezét, aki most hirtelen letörlé azt a könnyecpet, mi az előbb szemébe lopódzott.

Az ifju néhány lépést tett az ablak felé, Gyula önkénytelenül állt mellé s megragadta kezét. Csakhamár azonban erőt vett felindulásán s derülten mondá:

— Ami még hátra van, az nagyon egyszerű, azt ti is elvégezték Ormai Viktorral. Én megyek és házaviszem hűgömat.

— Azt én nem fogom megengedni! — kiáltá Ilma; ön még tartozik nekem valamivel, el kell beszélnie mit tett értünk huga, mert egy nyilatkozata most is lelkemben cseng: fájt neki, hogy elhallgatták önök, amit ő értünk tett, ezt meg akarom tudni, de ő előtte. Ez elégtétellel tartozunk neki; különben is ma önök anyám vendégei, az öröm majd elfeledteté velem.

nak (millenniumi kiadás) első kötete immár befejezést nyert. Most küldik szét az első kötet utolsó füzetét, de már az első kötet önállóan, gyönyörű piros diszkötésben minden hazai könyvkereskedőnél kapható, akik pedig füzetekben szerezték meg a kötetet, a magyaros motívumokban diszlekedő bekötési táblákat most már szintén megkaphatják. Az első kötet a 19., 20. és 21. füzetekkel nyer befejezést. Az előfizetők most már tájékozást nyerhetnek az első kötet után, hogy apró, mindenki által minden megerőltetés nélkül hetenkint teljesíthető 30 krajcárnyi részletfizetések útján mily rendkívüli becses, nagyszabású történelmi munka birtokába jutnak, melyben a legkimerítőbben, a legnagyobb alaposággal, remek nyelvezettel van megírva a magyar nemzet ezeréves multja. Minden más forrást egészen feleslegessé tesz ez a munka, mely a történelmi tudomány legújabb vívmányai nyomán készült, a legkiválóbb szakférfiak közreműködésével. Sőt minden egyes korszak megírására azok a jeles történészeink vállalkoztak, akiknek ez speciálisuk képezi. Az első kötet ezen utolsó füzetét a hercegprímás lendületes bevezetését, »A Germán népvándorlás kezdetét«, majd »A hun uralmat«, a »Germán uralmat« és az »Avarok korszakát« tárgyalják. Ezekben a befejező füzetekben a szóban levő korszakra vonatkozólag egész szövegek vannak közölve, amelyeknek legnagyobb része még ismeretlen a magyar olvasókör számára. Nem mulaszthatjuk el ez alkalommal azon remek kötetre figyelmeztetni olvasóinkat, melyet az Athenaeum a Millenniumi Történehez a magyar stílus díszítése mestereivel Hollós Károly tanárral készített; még pedig oly gazdag aranyozással, hogy a legmagasabb igényeket is kielégíti. Erről a kötetéről, melynek előlapja egy Vágó Pál által megrajzolt ősmagyar lovas alakot ábrázol egy székel kapuba állítva, elmondhatjuk, hogy a díszítést a tartóssággal szerencsésen egyesíti. Az egész táblán a mély préselések következtében a kopás teljesen ki van zárva, és nem mondunk sokat azzal, hogy e könyvet unokáink is sértetlen állapotban fogják forgathatni. A félbőrtábla külön is kapható; ára 1 frt 40 kr. Az első kötet ára az említett remek diszkötésben 8 forint.

UJDONSÁGOK.

T. olvasóinknak s munkatársainknak boldog húsvéti ünnepeket kívánunk!

Pestvármegye alispánjává e hó 9-én egyhangulag *Beniczky* Lajos eddigi tiszteletbeli főjegyzőt választották meg Földváry Mihály örökébe. Programbeszéde egy széles látókörű, modern hivatalnok beszéde volt, ki ismeri feladatait nagyban és részletekben s azok pontos és lelkiismeretes teljesítésére vállalkozik. Beszédéből kiemeljük a következő részletet: »A mult idők e teremben folyt harcai azonban már lezajlottak s hála a gondviselésnek, hála őfelsége alattvalói hűségével szerett királyunk atyai gondoskodásának, a nemzet immár saját választott testületét által alkotmányos uton, önmaga intézi ügyeit s a törvényhatóságoknak az ország ügyeivel való foglalkozás csak részben marad meg s főfeladatunk a cselekvés terére szorult; a szoroson vett közigazgatási ügyek elintézésére, azon teendők ellátására, a melyek a közigazgatás keretébe tartozván, a törvények helyes alkalmazása mellett, gyors és pontos végrehajtást igényelnek. E kötelezettségekkel szemben azonban hibának s mulasztásnak volnék kénytelen minősíteni minden olyan törekvést, amely a törvényhatóságokat csakis a törvények rideg alkalmazására kényszerítené, mert a törvényhatóságoknak, az állam ez élő szervezetének nemcsak az képezi feladatát, hogy a fennálló rendet megőrzik és a létező állapotokat fentartják, hanem mindannyiszor, amikor a létező állapotokat a fejlődött kor igényeivel összeegyeztethetők nem találják, emeljék fel szavukat, hívják fel figyelmüket az illető tényezőkre, akik hivatva vannak a vizsgált állapotok rendezésére. Nem szabad tehát rideg, konzervatív politikát folytatnunk, hanem haladnunk kell a korrallal s a kor intő szava előtt kitérni nem volna hozzánk illő. Ámde midőn a haladás terére lépünk részemről megkívánom azt, hogy haladásunk, fejlődésünk legyen nemzeti, minden ízében tiszta magyar és

saját magyar közigazgatási jogszolgáltatásunkon alapuló s a gyakorlati élet tapasztalatain nyugvó intézkedés. Azon esetben pedig, ha a törvényhatóságoknak országos érdekű kérdéseiben nyilatkozni kell, oda fogok hatni, hogy e kérdések élől ne térjen ki, hanem a tiszta meggyőződés erejével, férfias nyíltsággal mondja ki véleményét; mert lehet jó politikus az, ki nézetét, érzelmeit el tudja titkolni, de bizalommal csak az iránt viseltethetünk, aki véleménye nyilvánításában nyílt és őszinte. Ugy látszik, hogy *Beniczky* ben méltó utód lép a kitünő elődök helyébe s Magyarország első vármegyéjének élén mint alispán fog állni. És ez így van jól. Főjegyző lett a nyugalomba vonult *Ilkey Sándor* helyett, *Tahy István* ellenében *Fazekas Gusztáv*. Aztán az aljegyzői és szolgabírói állások betöltése következett.

Lukács Ödön, a jeles költő-pap, a felsőszabolcsi egyházmegye lángbuzgalmu esperese 25 évvel ezelőtt lett nyiregyházi lelkész. Szerető egyházközsége e negyedszázados áldásos frigyemléket csöndes zajtalan emlékünneppel ülte meg. Isten tartsa meg a kitünő lelkészt, igazi hazafit, valódi embert évek hosszú során át.

Sztrájkok Budapesten. A Thék-féle butorgyár munkásai újra sztrájkolni akartak, de mivel a központi sztrájkpénztártól ezuttal nem kaptak segílyt, visszatértek a munkához. Ellenben a *varógépgyárban* 4 munkás megbírságolása miatt a sztrájk kitörőfélén van. A debreczeni szociáldemokraták ismét erősen mozognak s gyűléseznek, s egy *Galambosné* nevű asszony személyébe már saját külön *Michel Lujzák* is van.

Árvízveszedelem. A Duna, Tisza, Maros, Körösök, Olt, Rába, Rábca, Béga és Bodrogmentén a napokban mindenütt fokozódott az árvízveszedelem. Fajsztól lefele a Dunán, különösen Mohácsnál, Szeged alatt a Tiszán s ugyancsak ezen Tokajtól T-Füredig, valamint a Béga mentén emminens a veszedelem. Több helyen kisebb-nagyobb gátszakadások és elárasztások történtek. A Bodrog szintén rendkívül duzzadt, pár nap előtt Sárospataknál már csak 8-0 centiméter hiányzott az 1888-iki vízállásból, mert az áradó Tisza is visszanyomta Tokajtól a Bodrogot. A néhány napig fújt északi szél a kispataki védgáton meg éppen gátomlást idézett elő, melyet a kirendelt közérő pótoló rőzsékkel, zsákbakötött földdel, szalmával stb. fogván fel a csapkodó hullámok erejét; különben a töltés is kezdett átszivárogni. Most az idő csöndes, napos s a Bodrog apadása megkezdődött, így ez a vidék most talán kikerüli a nagyobb veszedelmet, bár az ártérbe eső terület Tokajtól, s illetve Keresztúrtól Vencselőig s fel Ujhelyig valóságos tenger; a viz Árdón, Petrahón, Liskán Kispatakon a község egy részébe is behatolt.

Halálos szerencsétlenség a kriptában. Párisban a »Père Lachaise« temetőben e hó 8-án *Chanaleyles* marquis-né és leánya a családi sírbolt elé mentek imádkozni. E közben leszakadt alattuk a talpazat. Mind a két hölgy beesett a hat méter mélységű kriptába. A mikor kihúzták őket, az idősebb hölgy meg volt halva, a fiatalabb csonttörést és belső sérüléseket szenvedett. A 85 éves marquisné az ősi *Crillon* hercegi családból származott.

Napszámába idézett hírlapiró. Hogy mennyi ignoranciát tanusítanak az adóhivatalok tisztviselői, eljáró közegei az adófizető polgársággal szemben, arra eklatáns példát ír egy kecskeméti tudósítás. Egy ottani kollegának ugyanis ilyenféle hivatalos írást kézbesítettek a napokban: »1125—1895. X. Y. hírlapiró felhívatik, hogy a folyó évre reá kivetett természetben leszolgálendő 3 kézi napszámát tevő utadó leszolgálására végett a benci törv. hatósági uton a 4. sz. kilométerkőnél az utjavítási munkálatokhoz eszközökkel (ásó, kapa) ez évi május 16-án reggel 6 órakor jelenjék meg. Az ily módon megidézett hírlapirónak csak hosszas utánjárással sikerült 1 frt 50 kr. lefizetésével megszabadulni a napszámától. Mégis csak híres város az Alföldön Kecskemét.

Diákvargás a szibériai egyetemen Pétervárról jelentik, hogy Tomskban, Szibéria fővárosában nagy diákvargások voltak, a melyek ügyben most volt a bünyenyítő tárgyalás. Egy *Bystrov* nevű diák, kit társai nagyon szerettek, öngyilkos lett, azért, mivel ösz-

töndiját hirtelen megvonták tőle. Makai egyetemi lelkész nem engedte meg, hogy a fiatal ember holttestét a keresztyén temetőben eltemessék és érte gyászmisét mondjanak, mert azt az ó-hitűek törvénye nem engedi meg. A diákok társuk holttestét elvitték a templomba, azután kivitték a temetőbe és ott eltemették. Gyászadalokat énekeltek és beszédet mondtak koporsója felett. A temetés után pedig zárt sorokban a városba vonultak és Makai lelkész háza előtt macskazenét csaptak. Este gyűlést tartottak és elhatározták, hogy *Bystrov* sirja fölé emlékoszlopot emelnek. Ekkor megjelent a csendőrség, szétverte a diákokat, miközben többen megsebesültek. Az elfogottakat a bíróság elé állították, mely azonban enyhén büntette őket, legtöbbet ösztöndíja elvesztésére. Csupán egy *Wolkov* nevű diák kapott több havi fogházbüntetést.

POLITIKAI SZEMLE.

Belföld.

Antiszemitizmus és klérikalizmus — a szabadelvű párt. A tapolcai választás csodálatos jelenségeket tárt föl. A lelkiismereti szabadságért, a felekezeti egyenlőségért, zsidó recepcióért harcoló szabadelvű párt egyik főkörtese, *Hertelendy Ferenc* azzal küzdött *Kossuth* Ferenc ellen, hogy az ő pártja az *Eötvös Károly*, a saktervédő pártja. *Wlassics* miniszter csak nemrég utasította vissza *Csáky-Pallavicini* örgróf foghagyma-illatos kitöréseit s részesítette szép és jogosult védelemben a hazai zsidóságot s ime most egy vidéki szabadelvű (?) nagyság intéz oly támadást egy felekezet ellen, hogy aztán megrémült elvtársai bocsánatot könyörögni menjenek a rabbihoz. Hát nem tisztult még meg a kiválások folytán eléggé a szabadelvű párt a reakciónáriusoktól? Vagy a szabadelvűség olyan, ha akarom vemhes, ha akarom nem vemhes dolog? Aztán azt is írják a lapok, hogy a kat. klérus *Vöröss* legbuzgóbb támogatója, mert *Kossuth* protestáns, s hogy még a néppárti rokonszenveket is megakarták nyerni az államtitkár részére, midőn félhivatalosan s hivatalosan kikiáltották hithű katolikusnak s hir szerint még kat. körökre is adakoznak. A katolikus körök pápai parancsra a szabadelvűség lassu kiirtása végett alakittatnak. S ezek javára adakoznak a szabadelvű kormány kortesei? Valóban csodálatos időköt élünk, s a jelek kétszeres óvatosságra intenek.

Bánffy és Agliardi. *Bánffy* br. miniszterelnök Bécsben időzött; meglátogatta a külországok képviselőit, volt különösen *Agliardi* nunciustól is, aki nemsokára a hercegprímásnál fog — ünnep másodnapján — vizitálni. Nem sok találékonyság kell hozzá, hogy ezeket a látogatásokat az egyházpolitikával hozzuk kapcsolatba. A kompromisszum a levegőben van. A »P. N.« közlése szerint *Bánffy* meggyőzte *Agliardi*t, hogy a néppárt izgatásainak csak az az eredménye, hogy a mérsékeltliberálisokkal szemben a radikálisok érvényesíthetik követeléseiket. Az egyházpolit. reformok még sokáig nem kerültek volna napirendre, ha a fanatizmus nem izgat a *Csáky*-féle rendelet ellen. Hát mi előre is kijelentjük, hogy az igazán liberális magyar közvélemény semmi oly kompromisszumot nem fogad el, mely a függőben levő javaslatok lényegét illeti. Sőt, ha a radikális bűnével vádolnának is, követelni fogjuk az 1848. 20. t.-c. *hosszú* megvalósítását, az egyházi vagyon, az alapok és alapítványok kérdésének rendezését. Ezek a kérdések, ha nem is egyszerre, de egymásután okvetlenül megoldandók lesznek s a római papság fanatizmusa csak saját fejére gyűjt eleven szentet.

Szeless Adorján, a Hentzi-szobor elleni dinamit-merénylet állítólagos tettese még mindig nem került meg. A »P. N.« közlése szerint *Bánffy* miniszterelnök és a közös hadügyminiszter egyetértőleg ama véleményben vannak, hogy a Hentzi-szobrot a millenniumra célszerű volna eltávolítani, de a döntést őfelségére bízzák.

A delegációk összehívása. A félhivatalos Bud. Tud. jelentése szerint a delegációk egybehívásának határidejét a két kormányfő egyetértve a közös kormány már *Bánffy* Dezső báró miniszterelnök utolsóelőtti Bécsben létekor

junius 5-ére állapította meg. A delegációk elé szánt előterjesztések megvitatására hivatott közös miniszteri értekezlet határidejéül április 17-ét tűzték ki.

Nyitran cífrán mennek a dolgok. A kormánypart jelöltjeit, dr. Janitsot a Zichy-pártiak inzultálni akarták; F.-Récsényben az ugyane párthoz tartozó választók és nem választók egy biztositási ügynököt, akit kormányparti kortesnek néztek, megdobáltak; a Bende Imre papjai azt is híresztelték, hogy a Zichy párt korteseinek italába mérget kevertek. Szóval Bende Imre volt szabadlevű püspök úr büszke lehet eddigi politikai sikerére.

A nyitrai rendőrkapitányság tárgyalta a nyitrai választás alkalmával izgatás miatt elfogott Deák János és a hidezi káplán ügyét, Deákot ötven forint pénzbüntetésre, a káplánt pedig tizennégy napi fogságra és ötven forint pénzbüntetésre ítélték. Az elítéltek felebbezést nyújtottak be.

Kossuth Ferencet Tapolczán 1103 szavazattal Vöröss államtitkár 963 szavazata ellenében s így 140 szótöbbséggel képviselővé választották. A küzdelem erős volt s Hertelendy antisemita beszéde kétségtelenül hozzájárult Kossuth diadalához, pedig titkos befolyások az ultramontán Hornig br. veszprémi püspököt arra bírták, hogy papjait s a néppárt lappangó híveit Vöröss érdekében mozgósítsa, amely jelenség aggodalomkeltő.

Kossuth megválasztása ügyis csak rövid idő kérdése volt s óhajtható is, hogy a parlamentben mutassa meg, hogy elbírája-e vállalni azt a hatalmas feladatot, melyet magára vállalt. De Vöröss államtitkár bukása a kormány helyzetét sem felfelé, sem lefelé nem erősítette.

A tribunisták és a néppárt. A „Tribuna” felelős szerkesztője, Bogdán Durica György a mult napokban Budapesten időzött és ellátogatott a néppárt vezető férfiakhoz, hogy megtudja, hogy a nagyszabeni program alapján álló románok mily engedményekre számíthatnak a néppárt részéről, ha viszont a románok az általános választásoknál a néppárt jelöltjeire szavaznának. E lépésre a „Tribuna” szerkesztője, a nagyszabeni román nemzeti komité megbízásából határozta el magát, úgy látszik azonban, hogy a puhatolódzás nem járt a várt sikerrel, mivel a román tulzók ujabban a néppárttal szemben is hangoztatják intranzigens álláspontukat. De ha ez akadály el lesz harítható, a néppárt és a tribunisták, a Mudronyok, Polit- és Miletics hívek együtt küzdenek majd a felvilágosodás, a politikai szabadság, a magyar állam integritása, a protestánsok és zsidók ellen.

Megirtuk annak idején, hogy Findenig pozsonyi jezsuita páter a kórház-templomban fulmináns beszédet tartott a magyar egyházpolitika ellen. Widmann, a rend bécsi főnöke ma levelet intézett egy pozsonyi lap szerkesztőségéhez, melyben a következő dicséretreméltó kijelentéseket teszi: „Mint hogy fájdalommal értesültem, hogy egy, ami társaságunkbeli pap a pozsonyi kórháztemplomban okatlan módon a politikát érintő nyilatkozatokat engedett magának, egyrésztől elmozdítom az illető papot állásából, másrésztől kötelességemnek tartom ez eljárásomat nyilvánosságra hozni, hogy a téves nézetnek elejét vegyem, mintha a predikálás ilyen módja a Jézus-társaságbeli felsőbbek jóváhagyásával találkozónék, mert ez ellenkezőleg határozott, rosszallást vont maga után. Bécs, április 6. Tisztelettel Widmann S. J. — Csakhogy hát azt hisszük, hogy a rend valódi álláspontját nem ez a levél fejezi ki, hanem a Findenig páter predikációja, kinek komolyan a haja szála sem fog meggömbölni. Widmann főnök Loyola hü tanítványa s „timeo Danaos et dona ferentes.”

Eperjesen a néppárt megkezdte működését. A párt szervezésének élén Pletényi (hajdan Pleczyenyák) városi apátplébános áll oly férfiu, ki már évek hosszú sora óta mint fanatikus ultramontán és felekezeti hetzmeister ismeretes, ki nem áttolja tanítói közül is egyiket-másikat, kortescélokra felhasználni, aláírás ivatek alapján gyűjtve a leendő néppárt leendő jelöltjére, a leendő szavazatokat. Ily aláírás ivatek jár Krizs tanító, Kozma kereskedő s titokban mások is. Természetes, hogy az aláírás ivatekre csak a kath. legényegyesület némely igazhívó tagjai jegyzik alá nevüket.

Külföld.

A pápa a keresztény szocializmus-ról. Róma, ápr. 10. Minden cáfolat dacára

egész határozottan állítják, hogy a pápa Agliardi bécsi nunciushoz a keresztény szocialista egyesületre vonatkozólag instrukciókat küldött, amelyek értelmében az egyesület vezetői irásban kötelezzék magukat 1. hogy magukat a püspököknek teljesen alávetik; 2. nem támadják azokat a katolikusokat, akik az ő szocialista nézeteiket nem osztják; 3. nem támadják a kormányt; 4. kétségtelen bizonyítékot adják törhetetlen hűségüknek és ragaszkodásuknak a császár és dinasztia iránt; 5. a zsidók elleni igaztásaikban kerülnek minden kihágást és erőszakot. Különben megerősítik a hírt, hogy a pápa általános nyilatkozatot fog legközelebb közzétenni a különböző országokban felmerült szocialis kérdésekre vonatkozólag, hogy azokat a pontokat felvilágosítsa, amelyek eddig különböző nézeteltérésekre szolgáltak okul.

Bulgária. Petkov volt Sztambulov-párti szófiai polgármestert hirtelen gyanus meggazdagodás miatt vád alá helyezték. Így akartak tenni Sztambulovval is.

Szerbia. Belgrád április 10. A Videlónak jelentik Usiczából, hogy az ottani haladóparti bizottság elnökét felbirelt rablók agyonlőtték. A lap szerint ez a radikális vezéreknek jelt adó lövése a választóknak a közelgő választásoknál való megfélemlítésére. (N. Fr. Pr.)

(A válság.) — Műveljük, tanítsuk a népet. — Az egész ország válsággal küzd. Nap-nap után más vidéken üti fel a fejét az inség, különösen a földmives és kisiparos osztályt sújtják nehéz megélhetési viszonyaink. Politikai törekvéseink egyik legfontosabb feladatát most, ezeknek az osztályoknak a helyzetén való segítés kell hogy képezze, érvényre kell juttatni Magyarországon a kisemberek politikáját. Ezt célozza egy rövid idő alatt sok ezer példányban elterjedt népies lap, a „Független Ujság”, melyet Baross Károly földbirtokos ad ki. Politikai függetlenség, élénk érzék a gazda- és kisiparos osztályok érdekei iránt jellemzik a „Független Ujság”-ot, mely politikai, gazdasági, ipari, szépirodalmi cikkei; gazdag illusztrációival kielégíti a nép igényeit, fejleszt politikai és gazdasági értelességét, nemesíti ízlését. Fő érdeme pedig olcsósága. A minden vasárnap gazdag tartalommal megjelenő „Független Ujság” előfizetése: egy évre 2 frt, fél évre 1 frt. Mai számunk hirdetés rovatába adjuk részletes programját, amit ajánlunk olvasóink figyelmébe.

HIRDETÉSEK.

Mária-
czelli

Gyomor-
cseppek

nagyszerűen hatnak gyomor bajoknál, nékiülözhetetlen és általánosan ismeretes házi és népszerű.

A gyomorbetegség tünetei: étvágytalanság, gyomorgyengeség, bűzös lehelet, felfújtás, savanyu, felbőffőség, hasmenés, gyomorégés, felesleges, nyálkaválasztás, sárgaság, undor és hányás, gyomorgörcs szűkülés.

Hathatós gyogyszernek bizonyult lejtájánál, a menyinyiben ez a gyomortól származott, gyomortulterhelésnél ételkkel és italokkal, gilliszták, májbajok és hámorhoidáknál.

Említett bajoknál a **Máriaczei gyomorcseppek** évek óta kitünőnek bizonyultak, a mit száz meg száz bizonyítvány tanusít. Egy kis üveg ára használati utasítással együtt 40 kr., nagy üveg ára 70 kr.

Magyarországi főraktár: **Török József** gyogyszertára Budapest, Király utca 12 sz.

A védjegyet és aláírást tüzetesen tessék megtekinteni! Csak oly cseppeket tessék elfogadni, melyeknek burkolatára zöld szalag van ragasztva a készítő aláírásával (C. Brády) és ezen szavakkal: „Valóságát bizonyítom”.

A **Máriaczei gyomorcseppek** valódián kaphatók.

S.-A.-Ujhely: Kinesesy Péter és Ellássy Imre gyogyszertáraiban.

Mit ad a „Független Ujság”??!

A férfiaknak egészséges magyar politikát; pontos hírt az ország és a világ dolgairól; oktatást arra, hogy azt az áldott hazai földet hogyan kell munkálni, jövedelmezővé tenni; a kis ipart hogyan kell hasznosan folytatni

Asszonyoknak, leánynak elbeszélést, verset, képeket, adomát, no meg az élvezetes mellett hasznosat is. Oktat a **gazdasszonykodásra**, takarékosagra, a háza tájkának kedvesség tételére.

A gyermekeknek mesét, versiket, játékokat, amelyen mulatnak és tanulnak is. Ezért olvassa a **Független Ujság**ot minden magyar ember. — Szerkeszti és kiadja: **Baross Károly** földbirtokos.

Mit akar a Független ujság?

Azt akarja, hogy a magyar királynak, Szent-István koronájának, dicsőség és hódolat adassék egyformán mindenütt és mindenki által az egész magyar birodalomban.

Azt akarja, hogy a magyar alkotmánynak, a magyar birodalom ez erős várának, mindenütt az országban érvény szeretessék s a magyar királyság szentesített törvényeit minden a házban lakó ember tisztelje és egyenlően megtartsa.

Azt akarja, hogy a házban minden ember, legyen az anyanyelvén tót, német vagy oláh, de szívében legyen magyar.

Azt akarja, hogy a magyar nép erkölce tiszta maradjon, szeresse a hazát, imádjá az Istent; vallásos, igazságos, becsületes és szorgalmas legyen.

Azt akarja, hogy ez a becsület kiterjedjen a politikára is. — Tudja minden ember, **hogyan áll az ország sorsa**, belelásson azoknak a munkájába, akik a haza és a nép boldogságának ügyében sáfárkodnak, mert csak így lehet azután azt is elvárni, hogy a nép tudja, hová adja szavazatát a képviselő-választásokkor.

Azt akarja, hogy a magyar föld a magyar emberé legyen, hogy a buza, az állat ára olyan legyen, hogy a földmivesnek a száraz kenyér mellé egy kis húsra is jusson belőle hogy az olcsó oláh- és a muszka-buza ne tegye tönkre a magyar nép verejtékes munkájának gyümölcsét.

Azt akarja, hogy a földmives virágozzon Magyarországon. — A kormány tegyen meg mindent ennek a népnek a boldogulására, amely Magyarországot legnagyobb részt teszi. Legyenek földmives-iskolák, vándortanítók, akik a földművet oktatják; legyen télen tanítások a földmiveslész terén; jó utak, vasutak, gőzhajózatok, vizszabályozások és földmívelő nép a gazda javára.

Azt akarja, hogy a nép tanuljon. — Ezért a „Független ujság” minden vasárnap bő tartalommal ír a **mezőgazdaságról**, a földmívelésről, az állattartásról, a baromfi-, sertésnevelésről, kertről, szőlőről, hogy azokkal mit, mikor és hogyan kell tenni, hogy a legtöbb jövedelmet hajsák a gazda zsebébe.

Azt akarja, hogy a népet meg ne csalják adásnál, vevésnél. — Ezért hoz majd a „Független Ujság” minden vásárról részletes és bő tudósítást, megírja pontosan, mi a gabona ára, hogy meg párja az ökörnek, sertésnek, lónak és tehénnek.

Azt akarja, hogy a földmives ismerje a gépeket, szerszámokat; tudja házát, istállóját okosan és olcsón építeni. — Ezeket majd leírja a „Független Ujság” apróra megmagyarázva, érthető képekkel bemutatva, hogy mindenki megértse.

Azt akarja, hogy a vidéki embernek röviden meg legyen az igazsága, egyformán az írás- és törvénytudó emberekkel. — Fizesse az adót a meddig bírja; — de ha már nem bírja, a házát, a lovat, a szekerét, az ekjét, meg a vetőmagját, egyszóval ami az életéhez szükséges, ne üthesse dobra az adóvégrehajtó.

Azt akarja, hogy a földmives és kisiparos mind egyaránt ismerje a törvényeket. — Ezért fog leírni és megmagyarázni minden törvényt és rendeletet, ami a gazdára és az iparosra vonatkozik.

Azt akarja, hogy az adóból jusson a nép egészségére, testi épségének fentartására és javítására is s a betegség, a ragály, ne vigye el tuczatszámra a magyar nép gyermekeit.

Azt akarja, hogy legyenek az egész országban jó keresztény iskolák, óvodák, a hol a gyermekek ne csak írni meg olvasni, de gazdálkodni, jövedelmet és megélhetést is keresni megtanuljanak.

Azt akarja, hogy minden embernek legyen egy boldog otthona: a családi tűzhely, az ő melegével, szeretetével. — Ezt a családi szeretetet férj, feleség és gyermekek között fogja ápolni a „Független Ujság”.

Azt akarja, hogy a kenyérkereső férfi, minél több idejét töltse e körül a családi tűzhely körül s szórakozását odahaza, olvasva, tanulva, mulatva találja, ne pedig a korcsmában, a cézda helyeken.

Azt akarja, hogy a magyar népek minden legyen egy igaz tanácsadója. — Ezért van a „Független Ujság”-nak **leveles szekrénye**.

Akinek bármilyen tanácsra van szüksége, akár a községi, akár törvényes dolgaiban, akár a gazdasága körül szeretne valamit megkérdezni, forduljon levélben vagy levelező-lapon a „Független Ujság” szerkesztőjéhez és az a választ az ujság „Leveles szekrényébe” ki fog nyomtatni.

Azt akarja, hogy a „Független Ujság” igazi becsületes jó barátja legyen a magyar népnek. Benne legyen minden házban, minden gunyhóban, minden vasárnap; — olvassák, tanuljanak belőle, gyönyörködjenek benne.

Ezért olyan olcsó is, **aminő olcsó képes heti ujság nem volt még Magyarországon**.

A „Független Ujság”-ot a **legelső magyar írók** írják és rajzait az első magyar művészek készítik.

Előfizetés: Három hónapra 50 krajczár. — Fél esztendőre 1 forint. — Egész esztendőre 2 forint.

Ami postautalvánv a „Független Ujság” kiadó-hivatalába (Budapest, üllői-ut 25. sz. küldendő).

Ezt a kis pénzt a korcsmából is meglehet takarítani.